

СИЛАБУС

навчальної дисципліни Правовий аспект професійної діяльності психолога
2024 – 2025 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 053 Психологія

Освітня програма – Практична психологія

Загальний обсяг дисципліни – III кредитів ЄКТС

Статус дисципліни – вибіркова

Інститут (факультет) – факультет історії педагогіки та психології

Кафедра – психології

Курс – 3; семестр – V; вид підсумкового контролю – екзамен

Мова навчання – українська.

Види занять: лекції, практичні

Методи навчання: проблемні лекції, семінари-дискусії, частково-пошуковий (евристичний); дослідницький; контролю та самоконтролю у навчанні.

Форми навчання: денна

Лінк на дисципліну: <https://www.dkpp.com.ua/dystsypliny>

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год. / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	3	V	90/ III	30	20	-	10	-	60	-	-	+

2. Викладачі

<p>Хавула Роман Михайлович E-mail: romankhavula@dspu.edu.ua romankhavula@gmail.com</p>	<p>доцент, доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук</p>
---	---

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання: формування у майбутніх психологів знань та навичок щодо правового регулювання їх професійної діяльності.

Результати навчання.

Студенти можуть навчитися основам правових знань, демонструвати сформовані вміння і навички аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, застосовувати здобуті знання у професійної діяльності; наукового світогляду, правничого мислення, правосвідомості, правової культури, моральних якостей фахівця; розуміння сутності системи джерел законодавства України та міжнародно-правового регулювання; керуватись у практичній діяльності та поведінці правовими знаннями і переконаннями, брати участь у правовому вихованні населення.

Компетентності.

- здатність бути критичним і самокритичним.;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;

- здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту;
- здатність дотримуватися норм професійної етики;
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Пререквізити дисципліни. Загальна психологія, вступ до спеціальності.

Постреквізити дисципліни. Набуті знання та вміння будуть використані при вивченні психології освіти, психології життєдіяльності та праці.

4. Програма дисципліни.

Зміст основних розділів дисципліни.

Тема 1. Предмет, категорії, завдання дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога»

Визначення дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога» як галузі психології. Предмет, об'єкт та завдання дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога». Понятійно-категоріальний апарат дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога». Місце дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога» у системі наукових знань.

Тема 2. Особливості діяльності психолога як об'єкта правового регулювання

Загальні положення про правове регулювання діяльності психолога та характеристика нормативно-правових документів. Умови успішності професійної діяльності психолога. Знання правових основ діяльності як умова професіонального становлення спеціаліста-психолога. Основні регулятори діяльності спеціаліста-психолога: правовий, моральний рівень.

Тема 3. Особливості правової культури як умови професійного становлення спеціаліста-психолога

Правова культура практичного психолога: сутність і значення. Аналіз різновидів правової культури: індивідуальна, групова, суспільна, спеціальна. Правосвідомість особистості та шляхи її формування. Правова освіта психологів як основа професійної діяльності. Правові знання як основа для успішної професійної діяльності в різних сферах суспільного життя.

Тема 4. Міжнародна нормативно-правова база діяльності психолога

Забезпечення прав людини як головна умова духовного та фізичного благополуччя особистості. Основні групи прав людини, що фіксуються документами ООН: елементарні, громадянські, політичні, економічні права. Аналіз Європейської конвенції з прав людини. Аналіз Декларації про права дитини. Аналіз Конвенції про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти. Аналіз Хартії про права людини. Європейська соціальна хартія. Аналіз Конвенції про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень медицини та біології; Конвенція про права людини та біомедицину. Рекомендації про виховання в дусі Міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги прав людини і основних свобод.

Тема 5. Нормативно-правова база діяльності психолога в Україні

Конституційна та законодавча база для діяльності практичного психолога в Україні: Конституція України, Закони «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про соціальні послуги», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про психіатричну допомогу»; Етичний кодекс психолога, Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України та інші нормативно-правові акти. Правові знання як інструмент ефективної роботи психолога.

Тема 6. Правове регулювання діяльності психолога в системі освіти

Аналіз Положення про психологічну службу системи освіти України (22.05.2018). Основні завдання психологічної служби, зміст діяльності, тривалість робочого тижня практичних психологів та соціальних педагогів, структура та управління службою. Нормативи чисельності практичних психологів та соціальних педагогів у навчальних закладах. Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів (19.10.2001). Ефективність і результативність психологічної допомоги в закладах освіти, а також повне дотримання Етичного кодексу. Координування і вдосконалення діяльності центрів практичної психології та соціальної роботи, практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти. Аналіз Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (N 330 від 20.04.2001).

Тема 7. Правові аспекти сімейних відносин в Україні: сучасні тенденції та виклики

Особливості нормативно-правового регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання допомоги сім'ям, дітям та молоді. Закони України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги» та інші нормативно-правові акти. Правовий статус центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги та їх повноваження. Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, служб у справах дітей. Надання психологічної допомоги сім'ям, дітям та молоді, особам, які постраждали від домашнього насильства. Правові засади діяльності психологічних служб в центрах медико-соціальної та психолого-педагогічної допомоги населенню.

Тема 8. Правове забезпечення діяльності психолога у вирішенні проблем соціально вразливих категорій населення

Аналіз дефініцій «вразливі категорії населення», «складна життєва ситуація». Законодавче забезпечення соціально-психологічної реабілітації дітей, молоді, людей похилого віку, учасників антитерористичної операції / операції об'єднаних сил (АТО/ООС), внутрішньо переміщених осіб, мігрантів, біженців та інших категорій населення, які перебувають у складних життєвих обставинах. Державні програми підтримки вразливих категорій населення, які опинилися у складних життєвих обставинах. Основні напрямки діяльності психолога з вразливими категоріями населення. Міжнародне співробітництво у вирішенні проблем соціально уразливих груп населення: дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів, постраждалих від воєнних дій.

Тема 9. Організація праці та відпочинку психолога в трудовому законодавстві України

Аналіз Кодексу законів про працю. Порядок укладання трудового договору /контракту з практикуючим психологом. Правові підстави припинення трудових відносин. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку психологів-практиків. Порядок надання відпустки. Оплата праці. Організація робочого місця. Типова документація. Кадрове забезпечення служби практичної психології.

Тема 10. Особливості юридичної відповідальності психолога за порушення принципів професійної діяльності

Етичні порушення у роботі психолога як підстава для юридичної відповідальності. Цивільно-правова, адміністративно-правова та кримінальна відповідальність. Кримінальний кодекс України про злочини проти дитини, особистості та кримінальну відповідальність за їх скоєння. Незаконне проведення дослідів над людиною. Відповідальність психолога за причинення шкоди, що призвела до самогубства клієнта.

Тематика практичних занять.

Тема 1. Компетентність оперувати категоріально-понятійним апаратом і здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння правових аспектів професійної діяльності психолога. Психологічний аналіз правової культури як умови професійного становлення спеціаліста-психолога

Тема 2. Психологічний аналіз міжнародної нормативно-правової бази діяльності психолога. Психологічний аналіз нормативно-правової бази діяльності психолога в Україні

Тема 3. Психологічний аналіз правового регулювання діяльності психолога в системі освіти. Психологічний аналіз правових аспектів сімейних відносин в Україні

Тема 4. Психологічний аналіз правового забезпечення діяльності психолога у вирішенні проблем соціально вразливих категорій населення. Психологічний аналіз організації праці та відпочинку психолога в трудовому законодавстві України

Тема 5. Психологічний аналіз юридичної відповідальності психолога за порушення принципів професійної діяльності. Підсумкове заняття: захист індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу, виконання завдань згідно з переліком компетентностей, що формуються в межах кожної теми навчальної програми та підготовку до екзамену.

Текст роботи друкується шрифтом Times New Roman, 14 шрифт з одного боку аркуша білого паперу формату А-4 через півтора міжрядкових інтервали.

Обсяг тексту: в межах 7-10 сторінок.

Обов'язкові елементи завдання для самостійної роботи:

1. Титульна сторінка (факультет, кафедра психології; тема завдання для самостійної роботи, група, викладач, викладач, Дрогобич 2024 р.).

2. Зміст (назви всіх розділів, параграфів з вказуванням номерів сторінок)

3. Вступ (актуальність, мета та основні завдання) – 1 сторінка.

4. Основна частина (аналіз наукової літератури; розкриття поставлених завдань).

5. Висновок (систематизація та підсумки основної частини, пропозиції та рекомендації щодо подальшої роботи над проблематикою) – 1 сторінка.

6. Список використаних джерел (не менше 5 джерел, які оформлені відповідно до вимог). Приклад оформлення літератури: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliografichniy_opys_stu_83022015.pdf

Критеріями оцінювання самостійного завдання є: ступінь виконання (5 балів); рівень самостійності (5 балів); повнота розкриття (5 балів); обґрунтованість та аргументованість основних структурних компонентів (5 балів); якість оформлення (5 балів). Максимально 25 балів.

Перелік завдань (знансвих, компетентнісних та здатнісних) для самостійної роботи:

1. Понятійно-категоріальний апарат дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога».

2. Характеристика основних категорій професійної етики: професійний обов'язок, професійна честь, професійна гідність, професійний такт, професійна справедливість тощо.

3. «Правовий аспект професійної діяльності психолога» у системі наукових знань.

4. Опишіть психологію відповідальної поведінки за М.В. Савчином

5. Проблема відповідальності особи у зарубіжній психологічній думці

6. Провести аналіз документа, що регулює діяльність психолога закладу освіти (за вибором здобувача).

7. Генеза етичних принципів психологів та кодексу поведінки Американської психологічної асоціації

8. Проаналізуйте етичні порушення у роботі психолога як підставу для юридичної відповідальності

9. Види, зміст та форми професійної діяльності психолога.

10. Психологічна просвіта та психологічна профілактика.

11. Етичні проблеми становлення психологічної служби в Україні.

12. Аналіз засадничих статей «Декларації принципів толерантності» (затвердженої ЮНЕСКО), та Декларації про етичні принципи (ухваленої Міжнародною федерацією СП).

13. Етика проведення досліджень у психологічній практиці

14. Роль знань правових основ діяльності як умови професіонального становлення спеціаліста-психолога.

15. Роль християнства у розвитку морально-етичних норм діяльності.

16. Особливості правової культури особистості

17. Правові знання як основа для успішної професійної діяльності в різних сферах суспільного життя

18. Нормативно-правова база діяльності психолога в Україні

19. Аналіз зарубіжної нормативно-правової бази діяльності психолога

20. Правові засади діяльності психологічних служб

21. Державні програми підтримки вразливих категорій населення, які опинилися у складних життєвих обставинах

Алгоритм оформлення виконання першого («знансєвого») завдання:

За своєю композицією структура «знансєвого» (теоретичного) завдання включає вступ, основну частину, висновок та список використаної літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, мета, завдання, теоретичне та практичне значення, місце в даній галузі науки. В основній частині роботи викладається її зміст. Кожен автор самостійно визначає кількість питань, які повинні сприяти повному розкриттю теми.

У висновку формулюються головні положення, що випливають із проведеного аналізу (1 аркуш).

У кінці роботи наводиться в алфавітному порядку список використаної літератури, який складається відповідно до встановлених правил (5-10 джерел). При цьому відповідно вказуються прізвище та ініціали автора, назва праці, місце її видання, назва видавництва, рік видання, загальна кількість сторінок або використані сторінки. Приклад оформлення літератури: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliorafichnyi_opys_stu_83022015.pdf

Алгоритм оформлення виконання другого («компетентнісного») завдання:

1. Які психологічні знання потрібні, щоб володіти даною компетентністю?
2. Мотиви володіння професійною компетентністю. Чому повинен володіти психолог даною компетентністю?

3. Що повинен вміти фахівець, щоб стверджувати, що він володіє даною компетентністю?

4. Розповісти про результати застосування даної компетентності в майбутній професійній діяльності

5. Висновок: складові досвіду психолога із застосування даної компетентності.

Алгоритм оформлення виконання третього завдання про *здатності*:

1. Предмет здатності. У чому її суть та спрямованість?

2. Мотиви володіння здатністю. Чому розвинена особистість повинна володіти даною здатністю?

3. В яких вчинках, діях, ставленнях, позиціях, оцінках педагога реалізується дана здатність?

4. Описати результати (наслідки) реалізації психологом даної здатності в професійній діяльності та в особистому житті.

5. Складові досвіду реалізації даної здатності.

Основними характеристиками здатностей є: 1) змістова спрямованість; 2) відповідність чи невідповідність природі внутрішнього світу людини; 3) рівень розвитку та ефективність функціонування здатності.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: відповідність їх запропонованому вище алгоритму викладу, здатність аналізувати, порівнювати, узагальнювати, особиста позиція студента, самостійність, гнучкість, оригінальність, володіння матеріалом.

ИНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Впродовж семестру студент виконує одне індивідуальне завдання на вибір із запропонованих, яке містить: опрацювання теоретичного матеріалу, виконання завдань згідно з переліком компетентностей, що формуються в межах кожної теми навчальної програми та підготовку до заліку.

Текст роботи друкується шрифтом Times New Roman, 14 шрифт з одного боку аркуша білого паперу формату А–4 через півтора міжрядкових інтервали.

Обсяг тексту: в межах 9-12 сторінок.

Обов'язкові елементи індивідуального завдання:

1. Титульна сторінка (факультет, кафедра психології; тема завдання для індивідуальної роботи, група, виконавець, викладач, Дрогобич 2024 р.).

2. Зміст (назви всіх розділів, параграфів з вказуванням номерів сторінок)

3. Вступ (актуальність, мета та основні завдання) – 1 сторінка.

4. Основна частина (аналіз наукової літератури; розкриття поставлених завдань).

5. Висновок (систематизація та підсумки основної частини, пропозиції та рекомендації щодо подальшої роботи над проблематикою) – 1 сторінка.

6. Список використаних джерел (не менше 5 джерел, які оформлені відповідно до вимог).

Приклад оформлення літератури: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliorafichnyi_opys_stu_83022015.pdf

Критеріями оцінювання індивідуального завдання є: ступінь виконання (5 балів); рівень самостійності (5 балів); повнота розкриття (5 балів); обґрунтованість та аргументованість основних структурних компонентів (5 балів); якість оформлення (5 балів). Максимально 25 балів.

Перелік індивідуальних завдань (знаних, компетентнісних та здатнісних):

1. Розкрити особливості нормативних документів щодо регуляції професійної діяльності психолога

2. Розкрийте специфіку використання нормативно-правової бази діяльності психолога

3. Розкрийте психологічні особливості професійних деструкцій у розвитку сімейного психолога та їхню профілактику

4. Порівняльний аналіз етичних кодексів різних психологічних професійних об'єднань

5. Проаналізувати документи, які регламентують діяльність соціальної служби для молоді та професійну діяльність психолога

6. Навести 3 приклади неетичної поведінки сімейного психолога, аргументувати свою точку зору, визначити оптимальні шляхи вирішення означених ситуацій

7. Проаналізувати публічний виступ сімейного психолога на телебаченні або публікацію інтерв'ю з його участю на предмет дотримання норм етики професійної діяльності

8. Розкрийте психологічні особливості публічного виступу сімейного психолога на телебаченні або публікацію інтерв'ю з його участю на предмет дотримання норм етики професійної діяльності

9. Розкрийте психологічні особливості проведення досліджень з участю людей і тварин

10. Розкрийте структуру професійної відповідальності психолога та її змістову характеристику

11. Окреслити ознаки маніпулятивного впливу сімейного психолога на клієнта

12. Розкрийте особливості роботи психолога з основними видами документації

13. Розкрийте етичні проблеми у науково-дослідницькій діяльності психологів

14. Розкрийте практичні рекомендації щодо оптимізації розвитку професійної відповідальності здобувачів психологічного профілю

15. Розробити алгоритм вирішення проблемних ситуацій з урахуванням Етичного кодексу психолога

16. Розробити пам'ятку з етики діяльності для роботи сімейного психолога з тяжкохворими або невиліковно хворими та членами їхніх сімей.

17. Розкрийте основні вимоги до особистості психолога

18. Підготувати доповідь «Професійні деструкції у розвитку сімейного психолога та їхня профілактика»

19. Розкрийте етичні принципи психологів та кодексу поведінки Американської психологічної асоціації

20. Проаналізуйте поправки та зміни етичного кодексу Американської психологічної асоціації

21. Проаналізуйте Кодекс етики розроблений Комітетом з етики Британського психологічного товариства

Обов'язкові елементи індивідуального завдання:

1. Титульна сторінка (кафедра психології; тема індивідуального завдання, виконавець, Дрогобич 2024 р.).

2. Зміст (назви всіх розділів, параграфів з вказуванням номерів сторінок)

3. Вступ (актуальність, мета та основні завдання).

4. Основна частина (аналіз наукової літератури; розкриття поставлених завдань).

5. Висновок (систематизація та підсумки основної частини, пропозиції та рекомендації щодо подальшої роботи над проблематикою).

6. Список використаних джерел (не менше 10 джерел, які оформлені відповідно до вимог)

Обсяг індивідуального завдання від 10 до 15 сторінок. При розкритті теми доцільно звертати увагу на зарубіжних та вітчизняних науковців, які займалися обраною Вами проблематикою. Головний критерій: глибина розкриття змісту теми. Бали нараховуються: ступінь виконання завдання, поставленого перед студентом – 8; рівень самостійності у написанні роботи – 3; мовне оформлення, якість бібліографічного опису, наявність посилань на список літератури у тексті роботи – 4.

Алгоритм оформлення виконання першого («знанневого») завдання:

За своєю композицією структура «знанневого» (теоретичного) завдання включає вступ, основну частину, висновок та список використаної літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, мета, завдання, теоретичне та практичне значення, місце в даній галузі науки. В основній частині роботи викладається її зміст. Кожен автор самостійно визначає кількість питань, які повинні сприяти повному розкриттю теми.

У висновку формулюються головні положення, що випливають із проведеного аналізу (1 аркуш).

У кінці роботи наводиться в алфавітному порядку список використаної літератури, який складається відповідно до встановлених правил (5-10 джерел). При цьому відповідно вказуються прізвище та ініціали автора, назва праці, місце її видання, назва видавництва, рік видання, загальна кількість сторінок або використані сторінки. Приклад оформлення літератури: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliohrafichnyy_opys_stu_83022015.pdf

Алгоритм оформлення виконання другого («компетентнісного») завдання:

1. Які психологічні знання потрібні, щоб володіти даною компетентністю?
2. Мотиви володіння професійною компетентністю. Чому повинен володіти психолог даною компетентністю?

3. Що повинен вміти фахівець, щоб стверджувати, що він володіє даною компетентністю?

4. Розповіді про результати застосування даної компетентності в майбутній професійній діяльності

5. Висновок: складові досвіду психолога із застосування даної компетентності.

Алгоритм оформлення виконання третього завдання про *здатності*:

1. Предмет здатності. У чому її суть та спрямованість?

2. Мотиви володіння здатністю. Чому розвинена особистість повинна володіти даною здатністю?

3. В яких вчинках, діях, ставленнях, позиціях, оцінках педагога реалізується дана здатність?

4. Описати результати (наслідки) реалізації психологом даної здатності в професійній діяльності та в особистому житті.

5. Складові досвіду реалізації даної здатності.

Основними характеристиками здатностей є: 1) змістова спрямованість; 2) відповідність чи невідповідність природі внутрішнього світу людини; 3) рівень розвитку та ефективність функціонування здатності.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: відповідність їх запропонованому вище алгоритму викладу, здатність аналізувати, порівнювати, узагальнювати, особиста позиція студента, самостійність, гнучкість, оригінальність, володіння матеріалом.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання).

Р.М. Хавула (лекції): факультет історії, педагогіки та психології; Zoom: ідентифікатор 8149636898; код b1MURL9

6. Інформація про консультації. Консультації проводяться в узгоджений з студентами час.

7. Система оцінювання. *Види та методи контролю*: усний контроль (опитування); письмовий контроль (індивідуальна робота); самостійна робота; співбесіда з лектором; підсумковий контроль (семестровий екзамен). *Форми контролю*: групова форма організації контролю

Критерії оцінювання: оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться в системі оцінювання університету після чого переводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS відповідно до таблиці:

Шкала оцінювання університету (в балах)	Національна шкала оцінювання	Шкала ECTS		
		Сумарна модульна оцінка (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення
90-100	відмінно	90-100	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
75-89	добре	82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
		75-81	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок
60-74	задовільно	67-74	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
		60-66	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
0 - 59	незадовільно	35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати, перед тим як отримати екзамен
		0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота

Розподіл балів з дисципліни

Усні відповіді	25 балів (5 відповідей по 5 балів)
Індивідуальні завдання	25 балів
Самостійна робота	25 балів
Написання статті (публікація тез)	15 балів
Співбесіда з лектором	10 балів
Поточна успішність	100 балів (ваговий коефіцієнт – 0,6)
Екзамен	100 балів (ваговий коефіцієнт – 0,4)
Основний талон	100 балів

8. Питання до екзамену.

1. Визначення, предмет, об'єкт та завдання дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога».
2. Охарактеризуйте понятійно-категоріальний апарат дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога».
3. Опишіть місце дисципліни «Правовий аспект професійної діяльності психолога» у системі наукових знань.
4. Опишіть та охарактеризуйте основні принципи етичного кодексу психолога.
5. Опишіть проблему відповідальності особи у зарубіжній психологічній думці (Липка А.О.)
6. Проаналізуйте теоретичні концепції відповідальності особистості у сучасній психології (Липка А.О.)
7. Порівняйте етичні кодекси психолога різних країн та асоціацій
8. Проаналізуйте етичний кодекс Всеукраїнської Психодіагностичної Асоціації (ВПА)
9. Проаналізуйте етичний кодекс Європейської Асоціації Психотерапії (ЄАП)
10. Проаналізуйте етичний кодекс Української Спілки Психотерапевтів (УСП)
11. Опишіть вимоги до професійних якостей практикуючого психолога
12. Опишіть психологічні особливості професійної відповідальності і професійної компетентності
13. Проаналізуйте зарубіжні Етичні кодекси психолога
14. Проаналізуйте документ, що регулює діяльність психолога закладу освіти (за вибором здобувача).
15. Опишіть правове регулювання діяльності психолога та характеристика нормативно-правових документів
16. Поясніть роль знань правових основ діяльності як умови професіонального становлення спеціаліста-психолога.
17. Проаналізуйте основні регулятори діяльності спеціаліста-психолога: правовий, моральний рівень
18. Проаналізуйте ознаки та показники правової культури
19. Опишіть поняття та різновиди правової культури
20. Опишіть структуру правової культури особистості
21. Проаналізуйте правосвідомість особистості та шляхи її формування
22. Опишіть зміст правової освіти психологів як основи професійної діяльності
23. Проаналізуйте правові знання як основу для успішної професійної діяльності в різних сферах суспільного життя
24. Опишіть міжнародну нормативно-правову базу діяльності психолога
25. Проаналізуйте нормативно-правову базу діяльності психолога в Україні
26. Опишіть зміст Положення про психологічну службу системи освіти України
27. Проаналізуйте права та обов'язки працівників психологічної служби
28. Проаналізуйте завдання та функції психологічної служби
29. Опишіть мету, завдання та структуру Національної системи соціально-психологічної служби
30. Опишіть зміст Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів
31. Опишіть зміст Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України
32. Проаналізуйте особливості нормативно-правового регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству
33. Опишіть види насильства, що застосовуються проти членів родини
34. Опишіть жорстоке поводження з погляду порушення прав дитини
35. Проаналізуйте основні ознаки домашнього насильства
36. Опишіть особливості надання психологічної допомоги сім'ям, дітям та молоді, особам, які постраждали від домашнього насильства
37. Проаналізуйте правові засади діяльності психологічних служб в центрах медико-соціальної та психолого-педагогічної допомоги населенню.
38. Опишіть зміст дефініцій «вразливі категорії населення», «складна життєва ситуація»

39. Проаналізуйте державні програми підтримки вразливих категорій населення, які опинилися у складних життєвих обставинах
40. Опишіть міжнародне співробітництво у вирішенні проблем соціально уразливих груп населення: дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів, постраждалих від воєнних дій
41. Опишіть організацію праці та відпочинку психолога в трудовому законодавстві України
42. Проаналізуйте етичні порушення у роботі психолога як підставу для юридичної відповідальності
43. Проаналізуйте у Кримінальному кодексі України про злочини проти дитини, особистості та кримінальну відповідальність за їх скоєння
44. Проаналізуйте Кодекс етики розроблений Комітетом з етики Британського психологічного товариства
45. Генеза етичних принципів психологів та кодексу поведінки Американської психологічна асоціації

Практичні питання

46. Розкрийте специфіку використання нормативно-правової бази діяльності психолога
47. Розкрийте психологічні особливості професійних деструкцій у розвитку сімейного психолога та їхню профілактику
48. Розробіть пам'ятку з етики діяльності для роботи сімейного психолога з тяжкохворими або невиліковно хворими та членами їхніх сімей
49. Розробіть алгоритм вирішення проблемних ситуацій з урахуванням Етичного кодексу психолога
50. Розкрийте психологічні особливості маніпулятивного впливу сімейного психолога на клієнта
51. Розкрийте психологічні особливості публічного виступу сімейного психолога на телебаченні або публікацію інтерв'ю з його участю на предмет дотримання норм етики професійної діяльності
52. Розкрийте психологічні особливості прикладів неетичної поведінки (3 приклади) сімейного психолога, аргументувати свою точку зору, визначити оптимальні шляхи вирішення означених ситуацій
53. Розкрийте психологічні особливості проведення досліджень з участю людей і тварин
54. Розкрийте структуру професійної відповідальності психолога та її змістову характеристику (Липка А.О.)
55. Розкрийте основні вимоги до особистості психолога
56. Розкрийте особливості роботи психолога з основними видами документації
57. Розкрийте етичні проблеми у науково-дослідницькій діяльності психологів
58. Розкрийте зміст нормативних документів щодо регуляції професійної діяльності психолога
59. Зробіть порівняльний аналіз документів, які регламентують діяльність соціальної служби для молоді та професійну діяльність психолога
60. Розкрийте практичні рекомендації щодо оптимізації розвитку професійної відповідальності здобувачів психологічного профілю (Липка А.О.)

9. Політика дисципліни

Система вимог до студентів:

- систематичне відвідування занять;
- неприпустимість пропусків, запізньень;
- зарахування пропущених занять відбувається в узгоджений з студентом час.

Політика академічної доброчесності:

- самостійне виконання навчальних завдань;
- зниження оцінки, якщо виявлено списування при виконанні теоретичних, практичних, індивідуальних чи творчих завдань.

Правила поведінки на заняттях:

- активна участь в обговоренні проблемних питань;
- взаємоповага.
- якщо лекційні або практичні заняття відбуваються у zoom, тоді обов'язковим є використання відеокамери, мікрофон доцільно використовувати тільки під час відповіді.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна література:

1. Бондаренко Л.О. Психолого-правова деонтологія як етична основа діяльності практичного психолога у правоохоронній системі. Юридична психологія; політична психологія. Том 34 (73) № 2. 2023. С. 75-79. URL: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.2/14>
2. Колгунович Т. А. Етичний кодекс психолога : навч. посібн. Чернівці : Рута, 2007. 232 с.
3. Липка А. Психологічні поради та рекомендації щодо активізації професійної відповідальності психологів. Психологія і суспільство. 2019. № 2. С. 139-146. (0,65 д.а.). DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2019.02.139>
4. Липка А.О. Відповідальність особистості у зарубіжному психологічному дискурсі. Правничий вісник Університету «КРОК». 2018. Вип. 33. С. 226-232. (0,6 д.а.). Режим доступу: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/krok-university-law-journal/article/view/187/159>
5. Липка А.О. Відповідальність особистості як передумова гуманізації соціальних стосунків. Україна в умовах реформування правової системи : сучасні реалії та міжнародний досвід : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 20-21 квіт. 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 305-307
6. Липка А.О. Психологічна динаміка розвитку професійної відповідальності майбутніх психологів : дис. д-ра філософії (053 Психологія). Тернопіль, 2024. 241 с. URL: <https://www.uacademic.info.ua/document/0824U002201>
7. Перевалова Л.В., Лисенко І.В., Гаряєва Г.М. Правове регулювання професійної діяльності психолога : навч.-метод. посіб. Харків: ФОП Панов А. М., 2023. 92 с.
8. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с. URL: <https://core.ac.uk/download/83535097.pdf>
9. Савчин М.В. Психологія відповідальної поведінки: [монографія]. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2008. 280 с.
10. Шандрук С., Липка А. Відповідальність як психосоціальне явище та інтегральна риса особистості. Практична психологія сучасності : ресурси та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 26-27 верес. 2019 р.). Луцьк, 2019. С. 211-215.

б) допоміжна література

11. Антоненко Т.Л. Психологічні засади становлення ціннісно-сміслової сфери особистості майбутнього фахівця: дис. д-ра психол. наук. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. К., 2019. 527 с. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/disertaciya_antonenko_1571767290.pdf
12. Гужва О. І. Розвиток ідей деонтології та психологічної етики в історичному аспекті. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2021. № 6 (344). С. 17–24 URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9237/2.%20Huzhva.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
13. Етичний кодекс психолога. URL: <https://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>
14. Католик Г.В. Психологія формування професійної концепції практичного психолога: дис. д-ра психол. наук. К., 2017. 353 с. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/avtoreferat_katolik_1483702737.pdf
15. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навч.-метод. посіб. Київ : Атіка, 2010. 412 с.

в) інформаційні ресурси

16. <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
17. <https://www.kmu.gov.ua/>
18. <https://mon.gov.ua/>
19. <https://www.apa.org/ethics/code>
20. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/002075997400854>
21. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/92024273-27ba-482c-ba24-0ffc37ec7726/content>

Викладач _____ Р.М. ХАВУЛА
Підпис _____ Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри практичної психології
Протокол № __ від _____ 2024 року

Завідувач кафедри _____ М.В. САВЧИН
Підпис _____ Ініціали та прізвище